

УДК 811.111'373-72'367.4'367.623:821.111-93"20" Д. Ролінг

ІДІОЛЕКТНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИКМЕТНИКОВИХ СЛОВСПОЛУЧЕНЬ У ТЕКСТАХ РОМАНІВ ДЖ. К. РОЛІНГ

Ірина Терсіна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються ідіолектні особливості прикметникових словосполучень у текстах англійської письменниці Джоан Ролінг у зв'язку з їх індивідуальною стилістичною мотивованістю та авторською спрямованістю висловлювання.

Ключові слова: індивідуально-авторський стиль, прикметник, стилістичне навантаження.

Відмінною ознакою мовознавства на сучасному етапі його розвитку є підвищений інтерес до аналізу синтаксису, як показника сполучуваності слів. Словосполучення, як важлива складова синтаксису, постійно змінюються і їх дослідження на сьогодні сприяє вивченню сучасного стану і динаміки мови.

У сучасній літературі з'являється нова генерація письменників, які по-новому використовують словосполучення, і тому відкриваються нові перспективи для вивчення мовних одиниць, з'являються підстави для їх аналізу. Тож тексти сучасних літературних творів не можуть не привертати увагу. Серед найцікавіших художніх творів в сучасній англійській літературі є серія романів англійської письменниці Джоан К. Ролінг, автора всесвітньо відомого казкового циклу про хлопчика-чарівника Гаррі Поттера. Починаючи з 90-х рр. минулого століття серія стала феноменом сучасної культури – як літературним, так і маркетинговим. Мільйонну читачку аудиторію книги приваблюють роздумами в них про людські цінності. У них одвічна історія боротьби Добра та Зла поєднується із традиційною схемою роману виховання, приправленого особливим колоритом створеного авторкою уявного світу.

Серед мовних одиниць, які вживаються у творах Дж. Ролінг значне місце посідають прикметникові словосполучення, категоріальні особливості яких зумовлюють успішну реалізацію естетичного потенціалу творів. Відомо, що у порівнянні з прикметником, прикметникове словосполучення є семантично об'ємнішим і стилістично виразнішим. Прикметникові словосполучення, як один з активних компонентів стилю циклу романів про Гаррі Поттера, перетворюють назви предметів, явищ, дій оточуючої дійсності у незвичні та казкові описи.

Прикметникові словосполучення англійської мови перебувають у колі загальної проблематики синтаксису, відображеної у фундаментальних працях таких вчених, як Ц. С. Горелик, В.І. Перебийніс, Д. Ширвинскайте-Текорене, Т. А. Васильєва, Б. М. Пліскіна [5; 15; 21; 3; 16 та ін.]. Питання функціональних особливостей сполучуваності англійських прикметників розглянуто у працях О. М. Горосян, Р. С. Шутникової, М. В. Мірченка [19; 22; 13; та ін.]. Питання фразеоматики прикметникових словосполучень на матеріалі англійської мови висвітлювалось у

роботах З.І. Дубянської, Л.М. Медведєвої, В.В. Дайнеко [7; 12]. Щодо сучасних праць прикметникові словосполучення вивчаються частково у цілісних дослідженнях З.М. Денисенко про семантичне узгодження між компонентами словосполучення на матеріалі української мови [6]; Н.Н. Арват про синтаксис словосполучень на матеріалі російської мови [1]; зарубіжних вчених Я. Бена, Е. Каупера, Г. Лока про функціональні особливості словосполучень на матеріалі англійської мови [23; 24]. Однак досліджень українських вчених присвячених саме прикметниковим словосполученням на матеріалі сучасної англійської мови не виявлено. Слід зазначити, що проникнення в лінгвістичну природу прикметникових словосполучень дає змогу, по-перше, зробити висновки про сучасну англійську мову, її стан, динаміку, тенденції, а по-друге — виявити стилетвірні особливості досліджуваного тексту. Тож вибір їх об'єктом дослідження є цілком умотивованим, а саме нашу увагу привертають ті проблеми, що пов'язані з аналізом стильових особливостей авторських прикметникових словосполучень.

Прикметникові словосполучення безперечно можна розглядати як стилістичний засіб, як цілком визначену ознаку індивідуального стилю письменника. Метою дослідження є вивчення ідіолектних особливостей прикметникових словосполучень у романах сучасної англійської письменниці Джоан Ролінг про Гаррі Поттера у стилістичному аспекті; з'ясування їх ролі в індивідуальному стилі Дж. Ролінг, тобто розгляд авторських прикметникових словосполучень, як складової тексту словесно-художньої творчості.

Матеріалом дослідження слугують тексти семи романів про Гаррі Поттера, які були опубліковані видавництвом Блумсбері у Лондоні з 1997 по 2007 роки загальною кількістю 3 306 сторінок. Загальний масив опрацьованого матеріалу складає 5 975 одиниць.

Як зазначає В. В. Виноградов, в художній мові виключна роль належить емоційно-чуттєвій стороні мови, системі емоційно-чуттєвих образів [4, с. 84]. «Більш за все, індивідуальність стилю визначається через вибір слів і сполучень слів», додає О.Г. Фоменко [20]. Стилістичний потенціал прикметників і прикметникових словосполучень відзначають І.В. Арнольд, Л.П. Єфімов, Т.Л. Знаменська, Ю.М. Скребнева [2; 8; 10; 18]. Прикметникові словосполучення можна розглядати як ключовий мовно-стилістичний засіб, як іманентну ознаку індивідуального стилю письменниці поряд з іншими експресивними засобами.

Чіткі семантико-синтаксичні характеристики дають можливість розглядати деякі прикметникові словосполучення як стилістичну фігуру, у структурі якої актуалізуються три компоненти: оцінний, емоційний, образний.

Як відомо, індивідуальний стиль письменника — це своєрідність мови, індивідуальне поєднання різних мовних засобів та стилістичних прийомів. Як зазначено дослідниками: «Стиль досягається через трансформацію автором загальноновживаних мовних елементів, а саме їх відбір, осмислення та комбінацію» [11, с. 549]. Як зазначає О.О. Селіванова, у письмовому мовленні риси ідіостилу проявляються через ідіолект [17, с. 173], і тому саме ідіолектні прикметникові словосполучення демонструють індивідуальний рівень стилю письменниці.

На думку В. Морозова, який здійснив художній переклад усіх семи романів українською мовою, авторський стиль Дж. Ролінг можна охарактеризувати як такий, що змінюється від складного, дещо заплутаного у перших книгах до більш спрощеного в останніх книгах, що безумовно є важливим для дитячої аудиторії. Саме тому найголовнішими особливостями художньої мови письменниці, перекладач називає справжню мову для дітей, зрозумілу і милозвучну. Автори книги «Зарубіжні дитячі письменники у Росії» [9, с. 354] у статті про Дж. Ролінг зазначають «художньо-психологічний і художньо-педагогічний феномен книг талановитої

письменниці, яка володіє і художнім даром оригінального сюжетотворення, і майстерністю стиліста».

У формуванні і передачі авторської інтенції беруть участь одиниці різних рівнів мовної системи, оскільки стиль, як стверджує В.В. Одинцов, це цілісна сукупність «фактів експресії», які передають особливе смислове «забарвлення» висловлюванню [14]. При цьому можна зазначити, що в текстах жанру дитячої казки авторка дуже ретельно підходить до вибору лінгвістичних засобів вираження.

Дослідження текстів дає підстави стверджувати, що для стилю Дж. Ролінг характерне комплексне застосування таких художніх засобів: принципу фоніки, зображальних і виражальних засобів. Причому, використання стилістичних фонетичних прийомів у прикметникових словосполученнях не є характерним для стилю письменниці, однак, виявлені приклади вказують на їх невід'ємну естетичну функцію у художній мові романів.

Стилістичне маркування прикметникових словосполучень забезпечується такими фонетичними засобами: 1) алітерацією *confused and curious; long and lanky; pink and porty; pleased and proud; wet and windy; sallow, small, stringy; bald, black, broad-shouldered; deadly dull; really rare; politely puzzled; pretty powerful; as still as a statue;* 2) асонансом: *abashed and angry; respected and respectable.*

Стилістично значущим є графіко-зображувальне оформлення прикметникових словосполучень, найхарактернішим для авторського стилю є використання курсиву та розриву (три крапки, тире). Випадки написання великими літерами і парцеляції, яка у текстах романів представлена курсивом є поодинокими.

Курсивом в тексті поттеріани виділяється одне слово в структурі речення (перший приклад) або декілька слів, навіть все прикметникове словосполучення (другий приклад), наприклад:

‘Of course,’ Lupin breathed, ‘so simple...so brilliant ...He cut it off himself?’ Курсив відзначає інтенсифікацію і перенос фразового наголосу на прикметник *brilliant*, що виділяється.

‘Yet there was something wrong, something eerie ... her hair was whipped around her by the fierce wind’ (6, с. 234)

He was gliding towards the gigantic building with a sense of calmly euphoric purpose ...

‘So close...so close...’ (7, с. 366)

Слід зазначити, що для стилю характерний розрив між повторюваними однаковими моделями прикметникових словосполучень або розрив між компонентами в межах однієї моделі, що представлено на письмі трьома крапками, тире або тим і іншим, підсилює експресію повтору, пор.:

‘He looked down, and saw something...something incredible’ (30, с. 282)

‘At the same moment, Harry felt Hermione collapse next to him. He was alone ... completely alone ...’ (27, с. 281)

‘I don’t imagine anyone who met her wouldn’t have liked her ... very brave ... very funny ...it was the most horrible thing’.

‘A wizard-young, foolish and gullible – wandered across my path’ (29, с. 708)

‘The Bluebottle: A Broom for All the Family – safe, reliable and with In-built Anti-Burglar Buzzer’ (25, с. 110)

‘Only because you’re too – well – noble to use them’.

‘Potter, I – that was very – very gallant of you – but don’t you realise -?’ (30, с. 477)

Як бачимо, речення переривається трьома крапками (один раз, двічі і тричі, всередині або в кінці) і тире (одне тире, два тире, три тире), які виділяють прикметникове словосполучення, тобто додають йому особливого стилістичного

навантаження. Курсив і тире, як правило, відзначають інтенсифікацію або перенос фразового наголосу на прикметникове словосполучення, що виділяється.

Дж. Ролінг використовує курсив і в такому прийомі текстотворення як парцеляція. Як відомо парцеляція – засіб мовленнєвого представлення єдиної синтаксичної структури – речення з декількома комунікативно самостійними одиницями – фразами. «Фраза, у якій реалізується структурно основна частина речення, є базовою; фраза, в якій реалізується структурно залежна частина – парцелятом» [81, с. 159]. Мовленнєва парцеляція синтаксичної структури реалізується за допомогою інтонації (в письмовому тексті – її графічними показниками є знаки пунктуації), однак використовуються і інші допоміжні засоби [23], зокрема курсив, наприклад: 'Хепорhilius had been right, in a way ... *Limited. Narrow. Close-minded*' (7, с. 352). Такий прийом спрямований на привертання уваги читача до найважливіших з точки зору письменниці елементів контексту.

Для створення художніх образів письменниця використовує різноманітні лексико-образні засоби, серед інших утворені і за допомогою прикметникових словосполучень, які вживаються у переносному значенні і в яких виражається специфіка авторських інтенцій. Загальновідомим є положення про те, що для тексту конструюючим чинником виступає не стільки тема, скільки комунікативне завдання, тобто мета автора, або, інакше кажучи, прагматичний аспект. Прагматично орієнтованими лексичними одиницями у романах виступають і аксіологічні прикметникові словосполучення у різних стилістичних функціях. Такі прикметникові словосполучення можна назвати власне конотативними, в яких переосмислюються інгерентні конотації, починають по-новому "трата" головні і другорядні значення слів. Саме в таких словосполученнях проявляється індивідуальне художнє бачення письменниці, її особливе сприйняття світу і образне його втілення.

Образи надають можливість передати читачеві те особливе бачення світу, яке міститься у тексті і притаманне ліричному герою, автору, персонажам. Образам належить ключова позиція і при інтерпретації тексту вони розглядаються як важливі елементи у структурі цілого. Мовним втіленням образності є тропи та фігури мовлення [7, с. 75]. У текстах романів про Гаррі Поттера такими лексико-образними засобами, в яких вживаються різні моделі вільних прикметникових словосполучень є:

– порівняння: *The tunnel was so dark that they could only see a little distance ahead. The tunnel was **quiet as the grave*** (2, с. 223)

– епітет: *My ideal birthday gift would be harmony between **all magic and non-magic peoples*** (2, с. 75)

*The library was **pitch-black and very eerie*** (1, с. 151)

– метафора: *The forest was **black and silent*** (1, с. 183)

– оксюморон: *It looked **oddly familiar*** (3, с. 45)

За семантикою ці лексико-образні засоби є мовленнєвими, з конотаціями індивідуального авторського бачення, які виходять із контексту. За структурними ознаками в образних засобах мовлення найуживанішими є моделі A+conj+A, Adv+A і A+as+N/A. Тропи і фігури мовлення, зокрема зі складом прикметникових словосполучень, маючи образну основу, характеризують, оцінюють, змальовують предмети, явища, внутрішні стани, виражають ставлення до них суб'єкта мовця. Ці засоби надають художньому стилю романів великої емоційно-естетичної ваги, зумовлюють цілісність тексту як витвору мистецтва. У художній літературі з допомогою цих номінативних засобів активізується рецептивна спрямованість тексту, його дискурсивний вимір. Прикметникові словосполучення, що використовуються з метою підсилення виразності висловлення в тексті поттеріани, створюють особливий художній ефект, мають за мету повідомити читачу деяку

“мета-інформацію”. Наприклад: *'His back was as blue as a swordfish's, and his belly was silver and his hide was smooth and handsome'* (3, с. 264).

Щодо галузі тропіки ідіолектні особливості прикметникових словосполучень найбільше виражені в епітетних конструкціях.

Вдаючись до епітетних конструкцій, Дж. Ролінг створює самобутні образи, які акцентують її яскраву авторську індивідуальність. У підборі епітета індивідуальність авторки не стиснута рамками традиційних і умовних означень предмета. Наприклад: *'The path was crooked, rocky and potholed, sloping downhill like the last one'* (29, с. 190); *'Harry had to crane his neck to look up into the giant face above: it was ancient and monkey-like'* (26, 226); *'They reached Hagrid's house, sad and sorry-looking with its blank windows'* (26, с. 201).

Епітетні конструкції допомагають зрозуміти творчий задум письменниці. Такі образні означення вражають навіть сьогоднішнього прагматичного читача несподіваністю, з одного боку, і точністю передачі відчуттів, з іншого. Наприклад: вживання епітетів для опису гнома: *'It was certainly nothing like Father Christmas. It was small and leathery-looking, with a large, knobbly, bald head exactly like a potato'* (26, с. 33); *'The sky was a clear, forget-me-not blue and there was a feeling in the air of summer coming'* (25, 168); *'They looked reasonably well-cared-for'* (29, с. 251).

Вибір епітетних прикметникових словосполучень знаходить своє відображення у створенні “контрастних образів”. У романах проходить сюжетна лінія протиставлення двох начал — добра і зла, темного і світлого, що майстерно відображено письменницею у вживанні епітетних прикметникових словосполучень: *"Aunt Petunia was horse-faced and bony; Dudley was blond, pink and porty. Harry, on the other hand, was small and skinny, with brilliant green eyes and jet-black hair"* (26, с. 9); *'Tom Riddle was already highly self-sufficient, secretive and friendless'* (29, с. 259). Ці словосполучення носять чітко виражений конотативний характер і створюють ефект несподіваності, підсилюючи тим самим контрастні протиставлення, які лежать в основі роману.

Стилістична експресивність прикметникових словосполучень досягається за рахунок групового упорядкування компонентів, що виконують функцію епітета. Найчастіше трапляється парне поєднання прикметників-синонімів у межах словосполучення. Парні прикметникові синоніми, поєднані сполучником and, своїми значеннями доповнюють один одного, де кожний по-своєму розкриває зміст вираженого ним поняття, наприклад, *'Harry Potter is humble and modest'* (26, с. 17); *'The castle was still and quiet'* (27, с. 142); *'The Dark Lord lies alone and friendless'* (27, с. 238)

Thanks to Mrs Weasley's ministrations, George's wound was neat and clean (30, с. 101)

His scar was burning: he felt angry and frustrated; he hated the idea that they were all imagining him to have power to match Voldemort's (30, с. 74)

Емоційно-художня функція парних прикметникових синонімів полягає у навмисній деталізації описаного предмета з метою експресивного і логічного підсилення смислу висловлювання або підпорядкування вимогам ритму: *pleased and proud* (25, с. 47); *abashed and angry* (26, с. 44); *invisible and irresistible* (30, с. 375).

Стилістично маркованими є вживання більше двох синонімів в одному синтагматичному ряді, що уточнює основний зміст висловлювання і підсилює його емоційність:

"A wizard – young, foolish and gullible – wandered across my path" (28, с. 709)

"He had made himself a black armband out of what looked like a rag dipped in boot polish and his eyes were puffy, red and swollen" (29, с. 451)

'So, you three have been on the run, how long?' asked a **new, mellow and pleasant** voice (30, c. 243)

У системі лексичних засобів, що письменниця використовує для створення образності розповіді, важливе місце займають означальні компоненти прикметникових словосполучень, які виражені похідними прикметниками-конституентами. Такі компоненти дають широкі можливості для відображення в синтетичних образах суб'єктивного авторського бачення світу. Наприклад:

'Mr Weasley, Fred and George were all observing him, **stony-faced**' (29, c. 320)

'Owl feathers, apple cores, a number of spellbooks **lay higgledy-piggledy** among the tangled robes on his bed' (29, c. 42)

'Harry sat there, **white-faced and furious**, staring at Uncle Vernon, hardly able to believe it' (26, c. 20)

'Kwikspell is an **all-new, fail-safe, quick-result, easy-learn** course' (25, c. 98)

She was already wearing a **salmon-pink cocktail dress** (25, c. 13).

Fred and George Weasley were sitting, **puffy-eyed and tousle-haired**, next to fourth-year Alisia Spinnet, who seemed to be nodding off against the wall behind her (25, c. 83).

Harry looked down and saw Hagrid spread-eagled on the ground below him: he pulled hard at the handlebars to avoid hitting him, groped for the brake, but with **an ear-splitting, ground-trembling crash**, he smashed into a muddy pond (30, c. 57).

Привертає увагу прийом, яким користується письменниця, що полягає у вживанні у складі прикметникових словосполучень образної книжної чи піднесено-поетичної лексики при описі персонажів, близьких до ідеалів, а також при описі найтривіальніших подій чи ситуацій:

'Sir Nicholas looked **extremely miffed**, as if their little chat wasn't going at all the way he wanted' (1, c. 92). 'Miffed' стилістично марковане слово – (spoken) – вживається у розмовному мовленні.

'His face was **livid with terror**' (2, c. 204). 'Livid' (literary) – вживається у художньому стилі.

'Next to the glossy rats in the cage, he looked **especially woebegone**' (3, c. 49).

'Woebegone' (literary) – вживається у художньому стилі.

"Well, none of us really fancy it, Harry," said Fred earnestly. "Imagine if something went wrong and we were stuck as specky, scrawny **gits** forever." (30, c. 46)

The little book lay on the floor, nondescript and soggy (25, c. 176).

Особливо виразними в плані характеристики персонажів є ідіолектні прикметникові словосполучення, які вживаються у порівняннях. Наприклад, майже всі описи героїв у романах письменниця супроводжує порівняльними зворотами, наближаючи таким чином читача до авторського сприйняття дійсності. Наприклад:

As a matter of fact, he was **as not normal as it is possible to be** (25, c. 8)

He was almost **twice as tall as a normal man** and at least **five times as wide** (26, c. 16)

...beneath a summer sky **as bright and blue as a forget-me-not** (29, c. 189).

And the fleet of little boats moved off all at once, gliding across the lake, which was **as smooth as glass** (26, c. 83)

'The enormous serpent, bright, poisonous green, **thick as an oak trunk**, had raised high' (25, 234)

'His whole body rigid, he swayed where he stood and then fell flat on his face, **stiff as a board**' (26, c. 198)

'His eyes are **as green as a fresh pickled toad**, his hair **as dark as a blackboard**' (25, c. 178)

'Her face was **white as marble**, and **as cold**, yet her eyes were closed, so she wasn't petrified' (27, c. 226)

Оказіональна експресивність та емоційність художнього стилю романів Дж. Ролінг досягається також за допомогою **синтаксичних** образних засобів, що найточніше віддзеркалюють авторський стиль письменниці. Як стверджує відомий американський дослідник Річард Оман, «синтаксис визначає стиль» [68, 58]. Дійсно, синтаксичні фігури є головним організуючим началом мовленнєвого твору, їх значення для будь-якого типу висловлювання, а тим більше художнього, важко переоцінити. Для підсилення якісної характеристики прикметникових словосполучень, для вираження емоційності і експресивності висловлювань письменниця вживає різні стилістичні прийоми, що полягають у встановленні певних синтагматичних відношень між елементами словосполучень.

Відмінною рисою авторського стилю Дж. Ролінг є перевага виражальних засобів. Прикметникові словосполучення використовуються у стилістичних фігурах повтору, градації, паралелізму, інверсії, відокремлення. Мовні фігури не створюють образів, їх основна стилістична функція – підвищити як виразність художнього мовлення, так і його емоційність.

Варте особливої уваги застосування письменницею **синтаксичної ідіоматики**, що є стилістичною категорією інтенсивності і вживається для емпатичного виділення всього висловлювання. Синтаксична ідіоматика включає структури двох різновидностей.

1. Конструкція “nice and A/P II”, що характеризує дію дієслова або входить до складу предиката стану:

*‘I haven’t tested them thoroughly, I just keep it **nice and safe** in here’ (29, c. 408)*

2. Прикметникове словосполучення “but+A”, яке вживається відокремлено і функціонує у якості дієслівного ад’юнкта:

*‘On Sunday morning, Uncle Vernon sat down at the breakfast table looking tired and **rather ill, but happy**’ (25, c. 34)*

*‘Mis Granger, a **plain but ambitious** girl, seems to have a taste for famous wizards that Harry alone cannot satisfy’ (27, c. 551)*

*‘After all, He Who Must Not Be Named did great things – **terrible, but great**’ (25, c. 65)*

*‘**Puzzled but interested**, the class got to it’s feet and followed Professor Lupin out of the classroom’ (26, c. 99)*

Ці дві синтаксичні конструкції властиві для художнього мовлення романів. Їх основне призначення – інтенсифікація дії дієслова, підсилення змісту предиката стану. Семантичний зміст аналізованих структур дорівнює семантичному змісту елатива.

Головним чином слід відмітити ту роль, яку відіграють прикметникові словосполучення у художньому мовленні романів Дж. Ролінг як важливий стилістичний засіб для **характеристики героїв**. Це так звані авторські утворення, в яких відображене авторське ставлення до героїв, і в яких актуалізується емоційно-оцінне значення їх компонентів. Саме у контекстуальному представленні лексичних значень закладені додаткові інформативні та естетичні можливості слова в тексті [68]. Більшість якісних прикметників є носіями емоційно-оцінного значення, тому насиченість тексту прикметниками, як правило, свідчить про точність та тонкощі авторських кваліфікацій та оцінок. Найтиповішою функцією авторських словосполучень у романах Дж. Ролінг є порівняння характеристик позитивних і негативних персонажів.

Позитивними персонажами романів є люди, які наділені особливими надприродними здібностями і вдаються до «білої» магії. Вони справді добрі, шляхетні, цікаві. Вони є джерелом усіляких цінностей, свободи, добра та любові. Це Гаррі, його друзі — Рон, родина Візлів, Герміона, Невіл, Гегрід, Седрик та інші. Гаррі — чистий, непорочний, нездоланий. Він — вибраний, а тому недосяжний для зла, про це, зокрема свідчить відзнака — шрам на чолі. Наведемо приклади:

It was this scar that made Harry so particularly unusual, even for a wizard (2, c. 9)

*In short: Pius Thicknesse thinks he's got you cornered **good and proper** (7, c. 45)*

Негативні персонажі книг є нерозумні, нудні, огидні магли, – ті, які не визнають магії, тобто звичайні люди. Це Родина Дурслів, що виховує Гаррі: дядько Вернон, тітка Петунія і їхній син Дадлі. Містер і місіс Дурслі, що жили в будинку номер чотири на вулиці Прайвет-драйв, пишалися тим, що були, абсолютно нормальними: *Mr and Mrs Dursley, of number four, Privet Drive, were proud to say that they were perfectly normal, thank you very much (1, c. 7)*. Само по собі прикметникове словосполучення *perfectly normal* є нейтральним або позитивним, але в авторській інтерпретації воно отримує негативну конотацію, що пояснюється тим, що бути нормальним у магичній країні не є позитивним.

Члени родини Дурслів ставляться до Гаррі гірше, ніж до слуг: *There was no point in worrying Mrs Dursley, she always got so upset at any mention of her sister (1, c. 9); Uncle Vernon and Aunt Petunia were looking extremely tense (3, c. 26)*. Натомість свого сина вони розпещують, вчать егоїзму, нахабства. Дадлі — нестерпний, егоїстичний, злий хлопчисько, і таким він є через свою «маглівську природу». Наприклад: *Dudley was pink and porty (2, c. 9); Dudley had become wider than he was tall (4, c. 41)*. Крім маглів, негативними персонажами є люди, котрі вдаються до «чорної магії», бо вони є втіленням зла: Том Ріддл, він ж Лорд Волдеморт, Драко Мелфой, Снейп та інші. Наприклад:

'Even then he wished to be different, separate, notorious. Tom Riddle was already highly self-sufficient, secretive and, apparently, friendless'

'The Dark Lord lies alone and friendless, abandoned by his followers' (3, c. 238)

'Very clever, Granger,' said Draco Malfoy. Crabbe and Goyle were standing behind him. All three of them looked more pleased with themselves, more arrogant and more menacing, than Harry had ever seen them (4, c. 632)

Further along the table, sitting next to Professor McGonagall, was Snape. His eyes lingered on Harry for a moment as Harry looked at him. His expression was difficult to read. He looked as sour and unpleasant as ever (4, c. 781).

I would say he became as ruthless and cruel as many on the Dark side (5, c. 473)

Як видно типи авторських словосполучень можуть включати компоненти:

- позитивний: *reasonably well-cared-for*
- позитивний+позитивний: *talented and very good-looking*
- негативний+негативний: *as stupid as he was mean*
- нейтральний+негативний: *big and stupid*

Оцінність з'являється і у нейтрального атрибута при його уточненні адвербіальним детермінативом. Наприклад: *'Fudge a little blustering, a little pompous, but essentially good-natured' (4, c. 766)*.

Як правило, в характеристиках персонажів переважають негативні оцінні значення прикметникових словосполучень, що пов'язано із поширеною негативною оцінністю в романах взагалі. До того ж слід зазначити, що навіть нейтральні або позитивні за своїм значенням прикметникові словосполучення або їх окремі елементи в контексті романів набувають негативною конотації. Це зумовлено тим чинником, що всі позитивні оцінки — це норма, а порушення норми викликає підвищену увагу, і відповідно, знаходить своє відображення в мовленні. Наприклад: *Voldemort was still terrifying, still cunning, still determined to regain power (2, c. 12)*
Voldemort smiled his terrible smile, his red eyes blank and pitiless (4, c. 569)
Uncle Vernon was large and neckless; Aunt Petunia was horse-faced and bony (1, c. 284); Dudley was blond, pink and porty (2, c. 9).

Важливо відзначити роль прикметникових словосполучень у мікротексті на рівні речення, де ідеї передані прикметниковим словосполученням:

1. Опис будинків

*The rows and rows of dilapidated brick houses, their windows **dull and blind** in the darkness* (6, с. 26)

2. Опис будиночка Герріда

*They reached Hagrid's house, **sad and sorry-looking** with its blank windows* (2, с. 201)

У першому прикладі прикметниковому словосполученню **dull and blind** передує прикметник (Р II) *dilapidated*, який готує читача до яскравішого і більш насиченого конкретизуючого загальної картини запустіння прикметникового словосполучення.

У другому прикладі прикметникове словосполучення **sad and sorry-looking** пояснюється прикметником *blank*, що слідує за словосполученням.

Таким чином, взаємодія використаних авторкою образів, морфологічних форм, лексичних форм, синтаксичних структур для передачі змісту, дає можливість проникнути у суть творів і краще зрозуміти світогляд і настрої, виражений у романах Дж. Ролінг.

Художня мова циклу романів з її лексико-синтаксичними структурами та інтонаційно-звуковими особливостями, вжитими у прикметникових словосполученнях, несе на собі стильову домінанту романістики Дж. Ролінг, яка відчувається у процесі сприймання творів. Художні засоби, утворені за допомогою прикметникових словосполучень, є елементами індивідуальної майстерності письменниці, що власне і виділяє її поміж творчості інших сучасних письменників дитячої літератури.

В цілому, авторський стиль Дж. Ролінг характеризується простотою і легкістю. Мова романів доступна і зрозуміла дитині. Володіючи живою поетичною фантазією, письменниця здатна представити все у яскравих образах, звучаннях, які близькі і зрозумілі для дитячого сприйняття.

1. Арват Н.Н. Синтаксис словосочетания в современном русском языке: Курс лекций с практическими заданиями: Учеб.- метод. пособие для студ. – филол. / Л.И. Гетман (отв. ред.). – Нежин: НГПУ им. Н. Гоголя, 2001. – 68 с.
2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: Стилистика декодирования. – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.
3. Васильева Т.А. Адъективные словосочетания с зависими наречиями в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Киевский гос. ун-т. – К., 1983. – 18 с.
4. Виноградов В.В. Вопросы изучения словосочетания: на материале русского языка// Вопросы языкознания. – Вып. 3. – М.: Наука, 1954. – С. 24.
5. Горелик Ц.С. Адъективные словосочетания в современном английском языке. – М.: Просвещение, 1967. – 301 с.
6. Денисенко З.М. Семантичне узгодження між компонентами словосполучення в українській мові: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01/ Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.
7. Дубянская З.И. Парные сочетания прилагательных, объединенных союзом *and*// Лексико-грамматическая сочетаемость в германских языках. – Челябинск, 1976. – Вып. 1 – С. 25-29.
8. Єфімов Л.П. Стилїстика англїйської мови. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 174 с.
9. Зарубежные детские писатели в России. – М.: Флинта, 2005. – 516 с.
10. Знаменская Т.Л. Стилистика английского языка (Основы курса). – М.: УРСС, 2004. – с. 231.
11. Літературознавчий словник-довідник. – К.: Вища школа, 1997. – 823 с.
12. Медведева Л.М., Дайнеко В.В. Парные словосочетания английского языка: Учеб. пособие для студ. фак. и ин-тов иностр. яз./ Под ред. О.Е. Семенца. – К.: Вища шк., 1989. – 184 с.
13. Мірченко М.В. Функціональний аналіз синтаксичних одиниць (словосполучення, просте речення): Навч. посібн. – К.: ІЗМН, 1997. – 100 с.
14. Одинцов В.В. Стилистика текста. – 2 изд.,

- стер. – М.: Эдиториал УРСС, 2004. – 263 с. 15. Перебейнос В.И. Справочник наиболее употребляемых английских словосочетаний: Пособие для учителя / В.И. Перебейнос, С.С. Хиддекель, Л.Р. Вайнер и др. – М.: Просвещение, 1986. – 316 с. 16. Плискина Б.М. Адъективные словосочетания с инфинитивом и герундием в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук / Москов. гос. ун-т. – М., 1972. – 22 с. 17. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К, 2006. – 716 с. 18. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка: Учебник для вузов. – 2 изд., испр., - М.: ООО «Изд. Астрель», 2003. – 223 с. 19. Торосян О.М. Функціональні характеристики прислівників міри та ступеня в сучасній англійській мові: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський держ. лінгвіст. ун-т. – К., 1998. – 16 с. 20. Фоменко О.Г. Філологічний аналіз художнього тексту: Навч. посібник., 2-ге вид., допов. і переробл.– Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 214 с. 21. Ширвинскайте-Текорене Д. Адвербиально-адъективные словосочетания в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04/ Вильнюсский гос. ун-т им. В. Капсукаса. – Вильнюс, 1967. – 18 с. 22. Шутникова Р.С. Опыт исследования сочетаемости прилагательных в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. – М., 1965. – 16 с. 23. Ben Yagoda. When You Catch an Adjective, Kill it. -L.: Broadway Books, 2007. – 241 p. 24. Lock G. Functional English Grammar. – Univ. Press, 1996. – 296 p. 25. Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. – L.: Bloomsbury, 1998. – 257 p. 26. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban. –L.: Bloomsbury, 1999. – 317 p. 27. Rowling J. K. Harry Potter and the Goblet of Fire. – L.: Bloomsbury, 2000. – 665 p. 28. Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix. –L.: Bloomsbury, 2003. – 638 p. 29. Rowling J. K. Harry Potter and the Half-Blood Prince. – L.: Bloomsbury, 2005.– 607 p. 30. Rowling J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows. – L.: Bloomsbury, 2007. – 607 p.

ИДИОЛЕКТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЛОВСОЧЕТАНИЙ С ПРИЛАГАТЕЛЬНЫМИ В ТЕКСТАХ РОМАНОВ ДЖ. К. РОЛИНГ

Ирина Терсіна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

В статье рассматриваются идиолектные особенности словосочетаний с прилагательными в текстах английской писательницы Джоан Ролинг в связи с их индивидуальной стилистической мотивированностью и авторской направленностью высказывания.

Ключевые слова: индивидуально-авторский стиль, прилагательное, стилистическая нагрузка.

**AUTHOR-DETERMINED PECULIARITIES OF ATTRIBUTIVE
WORD COMBINATIONS IN J. K. ROWLING'S NOVELS****Iryna Tersina***Taras Shevchenko National University in Kyiv*

Considered in the paper is the stylistic motivation and author's directionality of attributive word combinations as well as their potential as regards the message of a literary text and description of characters.

Key words: individual author's style, adjective, stylistic loading.

Стаття надійшла до редколегії
10.02.2009 р.

Статтю прийнято до друку
23.06.2009 р.